

HEMŞİRELİKTE TEMEL KAVRAMLAR

EDİTÖRLER

Selma ÖNCEL

Mualla YILMAZ

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-231-6	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Hemşirelikte Temel Kavramlar	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Selma ÖNCEL ORCID iD: 0000-0002-1882-1793	Vadi Matbaacılık
Mualla YILMAZ ORCID iD: 0000-0003-2685-4306	Bisac Code
	MED058000
Yayın Koordinatörü	DOI
Yasin DİLMEN	10.37609/akya.2662

Kütüphane Kimlik Kartı

Hemşirelikte Temel Kavramlar / editörler : Selma Öncel, Mualla Yılmaz.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
468 s. : tablo, şekil ; 195x275 mm.
Kaynakça ve İndeks var.
ISBN 9786253992316
1. Tıp--Hemşirelik.

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. Akademisyen Kitabevi ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. Akademisyen Kitabevi ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

TAKDİM

Dünyada hemşireliğin kendisini irdelediği, insancıl yönünü unutup tıbbileşmesi ile yüzleştiği, yoğun bir biçimde şefkat ya da merhamet yorgunluğunu fark ettiği, teknoloji ve yapay zeka ile geliştirilen robotların hemşirelerin yerini alacak düzeyde bir rekabet oluşturup “acaba mı?” dedirttiği ve ülkemizde 1960’lı yıllardan bu yana kullanılmakta olan lisans eğitim programlarının geçerliklerinin sesli tartışıldığı bir dönemde bu kitabı, önemli bir gereksinimin gecikmelide olsa karşılanmasına yardımcı olacak bir kitap olarak değerlendiriyorum.

Hemşireliğin insan, sağlık, çevre ve hemşirelik kavramlarından oluşan metaparadigması ile başlayan, her yaştaki insanın yaşam dönemine göre yaşadığı insani duyguları, farklı zenginliklerle çok yönlü ele alarak oluşturulan bu kitabın yazarlarına ve editörlüğünü yapan Prof. Dr. Selma ÖNCEL ve Prof. Dr. Mualla YILMAZ’ın emeklerine sağlık diyorum.

Prof. Dr. Nurgün PLATİN

ÖNSÖZ

Kavramlar, insanların yaşamını sürdürmesine yardımcı olan en temel zihinsel oluşumlardır. Çünkü insanlar, kavramlar yoluyla tanır, öğrenir, konuşur, ayırt eder, seçer ve birleştirir. Bu açıdan standart oluşturma, dil birliği sağlamak için kavramların farkında olma ve öğrenme hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesinde son derece önemlidir. Profesyonel bir disiplinde, mesleğin bilimsel bilgi içeriğinin ortaya konması ve uygulamaların kanıt temelli olması gerekir. Uygulamalı bir disiplin olan hemşirelik mesleğinin de, doğal olarak bilimsel bir yapıya temellendirilmesi önemlidir. Bu temel bilgi de mesleğe özgü kavram, kuram ve modeller ile açıklanabilir.

Hemşirelikte profesyonelliğin temeli araştırma sonucunda teori oluşturmak, bu teorileri uygulamalara yansıtmaktır. Bu nedenle sağlık hizmetlerinin her aşamasında yer alan hemşirelerin yaptıkları uygulamaları kavram, kuram ya da modellere temellendirerek, bu konuda bilgi sahibi olmaları, kanıt oluşturmaları, ilgili güncel bilgileri izlemeleri bir zorunluluk ve sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde güncel bilgilerle topluma hizmet sunma çabası içinde olan meslektaşlarımızın özverili çalışmaları ile 2023 yılında “**Hemşirelikte Temel Kavramlar**” kitabımızı sizlerle buluşturuyoruz.

“**Hemşirelikte Temel Kavramlar**” kitabımız 21 bölümden oluşmaktadır. Kitabı güncel yaklaşımlar ve yenilikleri kendilerine rehber edinerek biyopsikososyal, bütüncül, kanıt temelli, kurama dayalı, etik ilkelere göz önünde bulundurarak, kültüre özgü bakım sunma motivasyonu içinde olan tüm akademisyen ve klinisyen hemşireler kullanabilecektir. Kitabın içeriği incelendiğinde hem sağlık bilimlerindeki tüm öğrenciler hem meslektaşlarımız için bir başucu kitabı olacağına inancımız sonsuzdur. Kitapta yer alan tüm kavramlar belirli bir sıra ile tarihsel süreçteki gelişimi, farklı disiplinlerin/hemşire kuramcılarının bakış açıları, kültürle ilişkisi, gelişim dönemlerindeki değerlendirmesi, etik boyutu, araştırma örnekleri, değerlendirme ölçekleri, ilgili kitaplar/filmler/atasözleri ve örnek vakalarla daha iyi anlaşılması için çok boyutlu olarak ele alınmıştır.

Hemşirelikte dil birliği açısından kavramlar konusunda eksikliğini duyduğumuz “**Hemşirelikte Temel Kavramlar**” kitabımızın tüm okuyucularımıza yeni ufuklar açmasını, lisans, lisansüstü derslerde, alanda yararlı olmasını ve bundan sonra yazılacak olan benzer içerikli kitaplara katkıda bulunmasını ümit ediyoruz. Büyük bir emek ve özveriyle çalışarak hemşireliğin profesyonelliğine katkısı olacağına inandığımız bu kitabın yazılmasında görev alan bölüm yazarlarımızı, meslektaşlarımızı gönülden kutluyor, her birine ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. Selma ÖNCEL
Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Mualla YILMAZ
Mersin Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	KAVRAM NEDİR? HEMŞİRELİKTE KAVRAMLAR NEDEN ÖNEMLİDİR?	1
	<i>Selma ÖNCEL</i> <i>Mualla YILMAZ</i>	
BÖLÜM 2	HEMŞİRELİK METAPARADİGMASI OLARAK İNSAN	13
	<i>Gülay AKMAN</i> <i>Seval AĞAÇDİKEN ALKAN</i> <i>Özen KULAKAÇ</i>	
BÖLÜM 3	SAĞLIK VE HASTALIK.....	45
	<i>İlgün ÖZEN ÇINAR</i>	
BÖLÜM 4	ÇEVRE.....	69
	<i>Nurcan KOLAÇ</i>	
BÖLÜM 5	HEMŞİRELİK	101
	<i>Ayşe METİN</i> <i>Ayşe AYDIN</i> <i>Özen KULAKAÇ</i>	
BÖLÜM 6	BAKIM KAVRAMI	117
	<i>Selma ATAY</i>	
BÖLÜM 7	ETİK.....	135
	<i>Seçil TAYLAN</i>	
BÖLÜM 8	BEDEN İMGESİ	159
	<i>Figen Şengün İNAN</i>	
BÖLÜM 9	GÜÇ-GÜÇSÜZLÜK	189
	<i>Gamze YAVAŞ</i>	
BÖLÜM 10	UMUT-UMUTSUZLUK	213
	<i>Serap PARLAR KILIÇ</i>	
BÖLÜM 11	ANKSİYETE	235
	<i>Serpil YILMAZ</i>	
BÖLÜM 12	DAMGALAMA (STİGMA)	253
	<i>Gül DİKEÇ</i>	

BÖLÜM 13 EMPATİ / SEMPATİ / ALTURİZM	281
<i>Meltem MERİÇ</i>	
BÖLÜM 14 YALNIZLIK.....	297
<i>Nuray ŞİMŞEK</i>	
BÖLÜM 15 ÖFKE	317
<i>Funda GÜMÜŞ</i>	
BÖLÜM 16 TİKSİNTİ.....	337
<i>İlknur ÖZKAN</i>	
BÖLÜM 17 YAS /KAYIP / ÖLÜM KAVRAMI.....	355
<i>Kadriye ŞAHİN</i>	
<i>Hülya KARATAŞ</i>	
BÖLÜM 18 STRES.....	373
<i>Nurcan AKGÜL GÜNDOĞDU</i>	
BÖLÜM 19 ANDA YAŞAMAK	403
<i>Çiğdem Fulya DÖNMEZ</i>	
BÖLÜM 20 KRİZ.....	415
<i>Hilal SEKİ ÖZ</i>	
BÖLÜM 21 LİDERLİK.....	437
<i>Aysun ÜNAL</i>	

YAZARLAR

Dr. Öğr. Üyesi Gülay AKMAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-9492-6298

Dr. Öğr. Üyesi Seval AĞAÇDİKEN ALKAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-4368-0766

Doç. Dr. Selma ATAY
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-2068-1099

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AYDIN
Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-8084-1429

Doç. Dr. Gül DİKEÇ
Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-7593-4014

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Fulya DÖNMEZ
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-0937-1874

Doç. Dr. Funda GÜMÜŞ
Dicle Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-3827-0909

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan AKGÜL GÜNDOĞDU
Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-6446-730X

Doç. Dr. Figen Şengün İNAN
Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9703-4594

Prof. Dr. Hülya KARATAŞ
Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0001-6312-5028

Prof. Dr. Serap PARLAR KILIÇ
İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-3721-5083

Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KOLAÇ
Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-8258-0998

Prof. Dr. Özen KULAKAÇ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-3698-5126

Doç. Dr. Meltem MERİÇ
Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-3146-5500

Dr. Öğr. Üyes Ayşe METİN

Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-2261-4364

Doç. Dr. İlğün ÖZEN ÇINAR

Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0001-5774-5108

Prof. Dr. Selma ÖNCEL

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-1882-1793

Dr. Öğr. Üyes Hilal SEKİ ÖZ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-2228-9805

Doç. Dr. İlknur ÖZKAN

Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-0826-5682

Dr. Öğr. Üyesi Aysun ÜNAL

Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0001-5184-0008

Arş. Gör. Kadriye ŞAHİN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence
Nightingale Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD:0000-0002-3424-7461

Doç. Dr. Nuray ŞİMŞEK

Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-2325-791X

Doç. Dr. Seçil TAYLAN

Akdeniz Üniversitesi, Kumluca Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-7243-0734

Doç. Dr. Gamze YAVAŞ

Akdeniz Üniversitesi, Kumluca Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-0298-9716

Prof. Dr. Mualla YILMAZ

Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-2685-4306

Doç. Dr. Serpil YILMAZ

Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0002-9259-9975